

فرشگان

(مروری بر خدمات استاد محمد بهمن یگی و یارانش)

مراود حاصل نادری در ره سوز

سرشناسه	: نادری دره شوری، مراد حاصل، ۱۳۳۱
عنوان و نام پدیدآور	: فرشتگان نجات: مروری بر خدمات استاد محمد بهمن بیگی و یارانش / به قلم: مراد حاصل نادری دره شوری.
مشخصات نشر	: شیراز: قشقای، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۸ ص.: مصور.
شابک	: 978-600-7528-34-1
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: بهمن بیگی، محمد، ۱۲۹۹ - ۱۳۸۹.
موضوع	: Bahman Beigi, Mohammad
موضوع	: معلمان -- ایران
موضوع	: Teachers -- Iran
موضوع	: آموزش عشایری -- ایران
موضوع	: Nomads -- Education -- Iran
رده بندی کنگره	: ۹الف/۴LB۲۸۳۲ ۱۳۹۵ ۲۵
رده بندی دیویی	: ۳۷۱/۱۰۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۵۵۳۸۴۸

فرشته گان نجات

| مروری بر خدمات، دهنده بهمن بیگی و یارانش |

به قلم: مراد حاصل نادری دره شوری

مقدمه: دکتر غلامرضا بهمن بیگی

ناشر: قشقای ■ چاپ و صحافی: بحر ایران

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۵ ■ شابک: ۱-۳۴-۷۵۲۸-۶۰۰-۹۷۸ ■ شماره ثبت: ۱۰۰۰ جلد

صفحه آرا: مریم رعیتی ■ طراح جلد: پریسا سبزواری

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای نویسنده محفوظ است

مرکز نشر: شیراز، خیابان پیروزی، انتشارات قشقای، تلفن: ۳۲۲۲۶۲۷۰-۷۱

مرکز پخش: انتشارات تخت جمشید، تلفن: ۳۲۲۴۵۴۰۱-۷۱

Web Site: www.parsnashr.ir

E-mail: nashershiraz@yahoo.com

فهرست مطالب

۷	 مقدمه
۱۱	 سر آغاز
۱۳	 بخش اول: خورشید و ماه تعلیمات عشایر (محمد بهمن بیگی و جهانگیر شهبازی)
۱۵	 یک دست صدا ندارد
۲۱	 جهانگیر شهبازی
۲۳	 جنون مقدس
۲۵	 تحقیقات سید کاظم موسوی
۳۱	 ناگفته‌ها
۳۴	 معلم، تاج سر بهمن بیگی بود
۳۷	 صبح صادق
۳۹	 اصل چهار ترومن
۴۱	 توصیه‌های جهانگیر شهبازی
۴۳	 شمس و مولانای ما
۴۷	 ماه به خورشید پیوست
۴۹	 بخش دوم: فرشتگان نجات (انسان‌های شریفی که در روزهای بحرانی در کنار بهمن بیگی بودند)
۵۱	 بیژن مرادی کشکولی
۷۰	 اسماعیل اوحدیان
۷۵	 سکنیه کیانی اسوه صبر و مقاومت
۷۸	 آیت‌اله مهدوی گئی
۸۱	 بخش سوم: اندیشه ماندگار (بهمن بیگی انسانی می‌اندیشید، تفکرات او می‌ماند)
۸۳	 انجمن ادبی استاد آشفته شهرضا
۸۷	 تحلیلی کوتاه درباره تعلیمات عشایر

۹۵	بهمن‌بیگی کار آفرین بود، او کارمند نبود
۱۰۲	اندیشه ماندگار
۱۰۶	مجادله دو دیدگاه
۱۱۱	بهمن‌بیگی و مادران و دختران ایل
۱۱۴	می‌خواستیم آنچه که خود داریم فرزندان ایلات و عشایر هم داشته باشند
۱۱۶	شمع در تاریکی
۱۲۰	حاکم دل‌ها!
۱۲۵	نگاه از برون و غرق در درون
۱۲۸	بهمن‌بیگی، باسواکی و شجاعت، صلح و انسانیت
۱۳۵	بخش چهارم: سپاس‌نامه (خدمت اگر قدر ببیند، ماندگار می‌شود)
۱۳۷	همایش بزرگداشت استاد محمد بهمن‌بیگی در طایفه دره‌شوری
۱۴۰	روز موعود
۱۴۷	نامی بلند بر بلندای بام ایران
۱۶۲	بهمن‌بیگی، عاشق دانش و زیبایی
۱۶۹	سپاس‌نامه یک عشایر زاده
۱۷۳	نامه‌ای به دکتر شاپور رضوانی
۱۷۶	عشق و انسان‌دوستی محصور نمی‌ماند
۱۸۱	طلوع و غروب خورشید هر دو زیبا هستند
۱۸۳	زادروز استاد محمد بهمن‌بیگی
۱۸۶	تکرار تاریخ برای من
۱۸۸	قدرشناسی، تملق، غرض‌ورزی
۱۹۲	برزخ
۱۹۵	کلید مشکلات
۱۹۸	ره صد ساله را یک شبه پیمودیم
۲۰۱	یک زوج فرهنگی در سیستان و بلوچستان
۲۰۷	منابع و مآخذ

مقدمه

زندگی انسان‌های بزرگ، سرشار از روزهای پرفراز و نشیب و همراه با شادکامی‌ها و تلخکامی‌های فراوان است. روزهای اقتدار و شکوه همراه با عزتمندی و محبوبیت، گاه همزمان با تعیبات سیاسی در کشورها و رویدادهای زمانه دچار اُفت و خیز می‌شود. آموزش سواد به شیوه نوین در ایلات و عشایر، در دهه سی قرن اخیر به پایدردی و همت والای استاد محمد بهمن‌بیگی آغاز گردید.

آنچه که این حرکت عظیم فرهنگی را با یک رویداد کم‌نظیر در تاریخ این آب و خاک تبدیل کرده است، مدیریت و تدابیر بی‌مانند استاد محمد بهمن‌بیگی و دردآشنایی اوست که با همراهی مشتاقانه انسان‌هایی از میان رنج‌کشیدگان این ای، هزاران انسان فرهیخته و شخصیت بزرگ علمی از جمله، وکیل، قاضی، معلم، مهندس، طبیب، افسر و... تربیت نمود. این تلاش‌ها و از خودگذشتگی‌ها در نهایت، سبب زدودن فقر و مروت تاریخی از چهره آفتاب سوخته فرزندان عشایر ایران گردید. شرح این شوق بی‌نهایت و آینده‌پسندی منت، هم در آثار خود استاد و هم در آثار دست‌پروردگان مکتب او انتشار یافته است.

به نظر می‌رسد با وجود آن که ده‌ها کتاب ارزشمند در این باره در سال‌های اخیر به رشته تحریر در آمده و به زیور چاپ آراسته شده است اما بسیاری از زوایا و رموز تعلیمات عشایر به ویژه شیوه‌های منحصر به فرد آموزشی و تربیتی در مدارس عشایری که زبان زدِ خاص و عام است و نسل‌های امروز و آینده به آن نیازمند، کمتر بازگو شده است. اگر کارشناسان آموزشی وزارت آموزش و پرورش به جای روش‌های وارداتی، این شیوه بومی را به کار بگیرند، موجب دگرگونی‌های مثبت در تعلیم و تربیت کشور خواهد شد.

یکی از ویژگی‌های این کتاب «فرشتگان نجات» که آن را از سایر آثار نوشته شده درباره تعلیمات عشایر متمایز می‌سازد، بخش نخست آن است. در این بخش که حاصل گفتگوی مفصل با

شخص دوم آموزش عشایر یعنی زنده‌یاد استاد جهانگیر شهبازی است، خاطرات و نکات آموزنده و ارزنده‌ای بیان می‌شود که در هیچ اثر دیگری نیامده است. زنده‌یاد شهبازی بازوی اجرایی و توانمند و مدیری صبور و امین برای تشکیلات بزرگ و گسترده تعلیمات عشایر بود. ایشان به بسیاری از اسرار و رموز این مجموعه، اشراف و احاطه کامل داشت. بی‌گمان سخنان او درباره استاد بهمن‌بیگی و کل آموزش عشایر و حوادث و وقایع گوناگون آن از ابتدای پیدایش تا پایان کار، به ویژه حوادث روزهای انقلاب و پس از آن بسیار تأمل‌برانگیز است.

در آن روزهای غبارآلود و پرخوف و خطر که هنوز انقلابیون بر تمامی شئون جامعه و مجموعه‌های اداری و وزارتخانه‌ها تسلط کامل نداشتند و نیروهای نظامی و امنیتی از انسجام و تشکل چندانی برخوردار نبودند، بسیاری افراد به بهانه‌های واهی و گاه با هدف تسویه حساب‌های شخصی، قصد جان استاد را داشتند. اگر دلبستگی، کاردانی و شهامت، حضور و اقدام به موقع چند نفر از معلمان و دست‌پروردگان استاد نبود، به طور قطع جان وی به خطر می‌افتاد و دنیای امروز را داشت. این شخصیت بزرگ و آثار قلمی ایشان بی‌بهره می‌ماند.

نویسنده محترم این اثر، در بخش دوم این کتاب، به برهه‌ای از زندگی پرفراز و نشیب استاد بهمن‌بیگی در روزها و ماه‌های آغازین پس از پیروزی انقلاب اسلامی پرداخته است. هر چند در کتاب طلای شهامت، خود استاد در بخش «هفت فرار و یک قرار» به این موضوع پرداخته‌اند اما در کتاب پیش رو، جزئیات و زوایای پنهان این ماجرا مد نظر نویسنده آن بوده است.

در راستای این هدف، نویسنده در این بخش از اثر، به سوانح شخصیت‌هایی رفته است که در آن روزهای حساس برای نجات جان بهمن‌بیگی، جان خود را به خط انداخته‌اند. وی ضمن گفتگوهای صمیمانه با این بزرگواران، به رمزگشایی از آن وقایع پرداخته است. این بخش از کتاب، حاوی مطالب و ناگفته‌های ارزشمندی است که برای نخستین بار به صورت جامع در اختیار علاقمندان قرار می‌گیرد. به نظر اینجانب، این گفتگوها اسناد معتبری برای آیندگان و همه پژوهشگرانی است که می‌خواهند همه جوانب و زوایای شخصیت استاد بهمن‌بیگی و تعلیمات عشایر را بررسی نمایند.

مراد حاصل نادری دره‌شوری، نویسنده محترم کتاب فرشتگان نجات، از شیفتگان و مریدان مکتب اندیشه‌آفرین استاد بهمن‌بیگی است. وی دوران تحصیلات ابتدایی خود را در مدارس

تعلیمات عشایر سپری کرده است و از جام جانبخش دانش که در کوهستان‌های زاگرس و دشت‌ها و تپه‌هاورها و بیلاق و قشلاق، از سمیرم تا فارس و سایر مناطق عشایرنشین ایران، نعماتش به گوش می‌رسید، سیراب گشته است. او از بنِ جان، مفهوم کارِ بزرگِ مرادش را درک کرده است و دریافته است که کلید گشایش تمامی درهای بسته و دردهای جان‌های خسته از محرومیت، در لابلای همان الفبایی خفته است که استاد بر زبان معلمان فداکار ایل جاری نموده است.

مرادحاصل نادری مقطع دبیرستان را در شهرضا و اصفهان به پایان برده و سال ۱۳۵۲ در رشته اقتصاد دانشگاه، شرار (پهلوی سابق) پذیرفته شد. در روزگاری که تعداد لیسانسیه‌های ایلات بسیار محدود بود، او رشته اقتصاد را به زبان انگلیسی به پایان رسانید و سی سال در کسوت دبیری در هر دو رشته اقتصاد و زبان انگلیسی به جویندگان دانش و پیش، خدمت نمود. اینک در دوران سَبک دوشی و فداست از کار رسمی، همچنان شمع ارادت خویش را به استادش، فروزان نگاه می‌دارد تا الگو، شایسته، برای قدردانی و نمک‌شناسی باشد. وی بخش زیادی از وقت و عمر خویش را برای ماری (محصلت، کار و حرکت فرهنگی استاد بهمن‌بیگی صرف می‌کند و از هر فرصتی برای شناساندن استاد با گروه‌های مختلف در جامعه، بهره می‌برد.

مرادحاصل در ابتدای دهه نود خورشیدی، کتابی را با عنوان «رمز توفیق» با نگاهی به رمز و راز موفقیت و محبوبیت استاد بهمن‌بیگی به رشته تحریر آورد که در مراسمی با شکوه به همت رئیس وقت اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی شهید حجاب آقای رجب فرهنگیان رونمایی شد و به سرعت جای خود را در میان دوستان و علاقمندان به مطالعه درباره تعلیمات عشایر، باز نمود و نقل محافل و مجالس گردید.

مرادحاصل چهره‌ای فرهنگی و بی‌ادعا است که می‌کوشد با قلم و بیان خویش، نام و یاد استادش را آن گونه که شایسته است زنده و جاودان نگه دارد.

وی در بخش‌های دیگر این اثر، در ادامه همان کتاب نخستین یعنی «رمز توفیق» قسمت‌های دیگری از شوق فراگیر و نهضت بزرگ استاد بهمن‌بیگی و یاران عاشق و شیفته او و معلمان توانا و راهنمایان تعلیماتی مجرب تعلیمات عشایر را برای خوانندگان علاقمند بازگو می‌نماید.

در مجموع، نویسنده کتاب حاضر، عاشقانه می‌کوشد تا تصویری درست و حقیقی از شرایط و موقعیتی را که ایلات و عشایر ایران پیش از ظهور آموزش عشایری با آن دست به گریبان بوده

است، نشان دهد تا مخاطب امروزی که آن موقعیت‌ها را ندیده و یا تجربه ننموده است، بتواند به اهمیت و جایگاه کارِ سترگِ استاد بهمن‌بیگی واقف شود.

بی‌شک دانش‌آموزان و دانشجویان امروز که با امکانات و تجهیزات مدرن به تحصیل علم می‌پردازند برای درک صحیح روزگار گذشته و دهه‌های آغازین قرن جاری نیازمند تصویر و توصیف مناسبی هستند تا آنچه را محرومیت و فقر مطلق می‌توان نامید، دریابند.

نویسنده کوشای این کتاب در بخش‌های ادامه کتاب و همچنین کتاب ارزشمند «رمز توفیق» ضمن برشمردن تلخکامی‌ها، ناکامی‌ها، فقر تاریخی و موروثی عشایر و زندگی محنت‌بار زنان و مردان و کودکان آنان، به مشکلات نهادینه کردن آموزش و صدها سدِ فراروی استاد بهمن‌بیگی می‌پردازد و رمز و رازهای موفقیت و محبوبیت افسانه‌ای او را با ذکر مستندات دقیق و موشکافانه بررسی می‌نماید.

قلم رسا و صمیمی نویسنده و صداقت او در بیان واقعیت‌ها، از نقاط قوت این اثر است چرا که خود، زاده روزگار محرومیت عشایر است و بسیاری از مشکلات و تلخکامی‌های زندگی سخت و طاقت‌سوز آن دوران فلاکت‌بار را از بُن دندان و با تمامی جسم و جان احساس کرده است. از همین روست که وقتی اثر نوشت ایشان به زیور طبع و نشر آراسته شد، مورد توجه بسیاری از صاحب‌نظران و شخصیت‌های علمی و دانشگاهی در داخل و خارج کشور واقع گردید و نقد و تحلیل‌های بسیاری برای این اثر در جراید گوناگون انتشار یافت. اینک آنچه در برابر دیدگان شما مخاطبان محترم قرار می‌گیرد، اثر متفاوتی است که با نگاه و رویکردی دیگر انتشار می‌یابد و بدون شک گامی ارزشمند برای معرفی و تحلیل بیشتر آموزش عشایر ایران و قافله سالار بزرگ آن است.

برای نویسنده گرانقدر این اثر، دوست گرامی و معلم شایسته و رزمی‌خه، جناب آقای مرادحاصل نادری دره‌شوری آرزوی سربلندی و توفیق بیشتر داریم و با عشق و انگیزه فراوانی که در ایشان وجود دارد، چشم به راه خلق آثار دیگرشان هستیم. امیدواریم خداوند منان وجود پر برکت این نویسنده بی‌ادعا را به سلامت بدارد تا باز هم تشنگان وادی دانستن را از چشمه فیاض قلم و اندیشه خویش سیراب نمایند.

غلامرضا جهانشاهی

تابان‌ماه یکم‌هزار و سیصد و پنجم